

Raadsinformatiebrief

Aan:	de leden van de raad
Van:	het college
Datum:	3 februari 2026
Onderwerp:	2029: een gemeenschappelijk herdenkingsjaar van het beleg van 's-Hertogenbosch
Doel:	ter kennisname/ter informatie
Aanleiding:	informatie algemeen
Aard informatie:	openbaar
Aantal bijlagen:	0

Aanleiding

In de geschiedenis van onze regio is het jaar 1629 zeer uitzonderlijk. In dat jaar belegerde stadhouder Frederik Hendrik, jongste zoon van Willem van Oranje, de stad 's-Hertogenbosch. De succesvolle inname van 's-Hertogenbosch vormde het keerpunt in de Tachtigjarige Oorlog. De uiteindelijke inname van de stad was van groot belang voor de staatkundige toekomst van ons land en zeker voor onze regio.

Voorgeschiedenis

In 2019 hebben de vier gemeenten 's-Hertogenbosch, en als ommelandgemeenten Sint-Michiëlsgestel, Vught en Heusden ieder voor zich de ambitie uitgesproken om op locatie het verhaal van 1629 voor bewoners en bezoekers zichtbaar en beleefbaar te maken. In dat jaar lag dan ook een voorstel voor om deze ambitie in onderlinge afstemming, de provincie Noord-Brabant en maatschappelijke partners, waar te maken. Hiertoe werd samenwerking geformaliseerd in het convenant: 'samen op weg naar 2029'. Van het Jeroen Boschjaar 2016 in 's-Hertogenbosch is geleerd om tijdig te beginnen met de uitrol van een uitvoeringsprogramma. Het convenant voorzag in de inrichting van een bestuurlijk overleg en een kwartiermakersoverleg. Het kwartiermakersoverleg zou verantwoordelijk zijn voor de voorbereiding van het beleid en van de besluitvorming door de stuurgroep om zo de ontwikkeling van de linie 1629 te faciliteren en te stimuleren. De invalshoek was hierbij voornamelijk vanuit het beleidsveld van erfgoed en cultuurhistorie.

Die weg tot ontwikkeling is tot het afgelopen jaar (op een aantal onderdelen kleinschalig) ingeslagen. Als mijlpalen kunnen worden genoemd:

- verhoging van belevingswaarde aan de in 2017 geopende fietsroute Linie 1629: en wel met een doorontwikkeling app-applicaties, plaatsen van informatiepanelen langs de fietsroute en betrekken van horeca langs en op korte afstand van de linie;
- toevoeging van nieuwe of extra functies aan schanswerken;
- uitvoering van fysieke projecten binnen het afgesloten subsidiekader Sleutelprojecten Zuiderwaterlinie, in ons gebied aanpak recreatief wandel- en fietsnetwerk met voetveer en voorstel voor fietsbrug;
- uitvoering van bewustwordingsprojecten door gemeenten in overleg met maatschappelijke partners. Dit in de vorm van wandelexpedities in alle ommelandgemeenten, theatermuziekvoorstellingen, gebruik van wanden van gebouwen voor aandacht voor het beleg en gemeenschapsarcheologie;
- permanente aandacht in 's-Hertogenbosch in Museum Het Kruithuis voor het beleg en de inname van 's-Hertogenbosch in 1629 (zogenoemde landingsplek voor de Zuiderwaterlinie);
- in Vught zijn de wallen aan de noordwestzijde van Fort Isabella gereconstrueerd en is een kleinschalig museum op Fort Isabella ingericht;

- symposia en kleinschalige re-enactment, kleinschalige activiteiten als realisatie van het krokuslint langs de linie in de gemeente Sint-Michielsgestel, theatervoorstellingen tot stand gebracht door (verbonden) maatschappelijke partijen en ondersteund door één of enkele betrokken gemeenten;
- kennisvergaring op de daadwerkelijke en zo exact mogelijke ligging van de linie;
- verstrekken van kaarten van de linie aan de heemkundekringen, te gebruiken voor allerhande activiteiten of Open Monumentendagen.

2025 kantelpunt

Het convenant Samenwerking Linie 1629 - getekend in 2019 - mag beschouwd worden als fundament. In 2024/begin 2025 werd in een reflectie op de samenwerking tussen gemeenten en samenwerkingspartners¹ vastgesteld dat:

- een programma-invulling op weg naar 2029 nog van niemand was en tegelijkertijd van iedereen;
- de aanvliegroute in sterke mate voorbehouden is aan een samenwerking met organisaties van erfgoed.

Er is naar aanleiding van deze vaststellingen in het bestuurlijk overleg tussen de betrokken gemeenten en in 's-Hertogenbosch zelf een wegging gemaakt ten aanzien van ambitie, projectomvang en project- en organisatiestructuur.

De gemeente 's-Hertogenbosch heeft voor het jaar 2025 een eerste bedrag vrijgemaakt voor bewustwordingactiviteiten rond dit thema en de opzet van een nieuwe projectorganisatie. Vanuit deze gemeente wordt het themajaar 2029 voor stad en regio 'podiumwaardig' gevonden, dus dat dit themajaar onderscheidend moet zijn. Dit is ook een conclusie die getrokken wordt door betrokken externe partijen. Maar de uiteindelijke plek op het podium is aan 's-Hertogenbosch en alle gemeenteraden. Die plek wordt bepaald door visie, creativiteit, inzet en financiën.

Concreet is een aftrap gemaakt rond de herfstvakantie. De lichtprojectie Het Drakenei, die afgelopen herfstvakantie tienduizenden bezoekers trok op de Markt, vertelde voor velen het nog onbekende verhaal van 1629. Het Kennisfestival 400 in dezelfde periode van de herfstvakantie bracht historici, kunstenaars, wetenschappers, bewoners en partners samen. Een gelegenheid om gebeurtenissen van toen te koppelen aan het heden en huidige maatschappelijke uitdagingen waarmee het voor een breed publiek betekenis heeft. Inwoners van stad en regio en organisaties zullen vanaf dit moment stapsgewijs worden uitgedaagd tot en meegenomen worden in de realisatie van het liniejaar met projecten, initiatieven en events.

Betekenis voor ommelanden

De sterke start in 's-Hertogenbosch in het afgelopen jaar biedt een kans om als ommelanden aan te sluiten en onze eigen verhalen, locaties en identiteit zichtbaar te maken in de aanloop naar 2029. Het themajaar 2029 valt binnen de nieuwe bestuursperiode 2026 - 2030. In de (nieuwe) bestuursakkoorden dient het uiteindelijke ambitieniveau en de financiële vertaalslag te worden vastgesteld. Ook alle gemeenteraden worden betrokken bij de gesprekken rond de ambitierichtingen. Het helpt ons om een beeld te krijgen hoe het jubileumjaar leeft en ingericht zou kunnen worden.

Op verschillende locaties in en rond de gemeenten Sint-Michielsgestel, Vught en Heusden is de impact van het beleg van 1629 nog steeds direct of indirect zichtbaar. Daarnaast kan ook in onze gemeenten de gelegenheid worden aangegrepen om de gebeurtenissen van toen te koppelen aan actuele thema's. Hiertoe kunnen inwoners, verenigingen, scholen, ondernemers, cultuurmakers en vrijwilligers worden betrokken bij dit allereerst historische thema en kunnen zij betrokken worden in de

¹ Samenwerkingspartners: Provincie Noord-Brabant, Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch, Stichting De Groene Vesting, Erfgoednetwerk Vught en Waterschap Aa en Maas, deel uitmakend van het kwartiermakersoverleg (als genoemd in voorgeschiedenis).

vertaling naar actuele thema's. De herdenking kan bijdragen aan bredere maatschappelijke doelen, zoals educatie, participatie, identiteit, vitaliteit van dorpskernen en de versterking van de toeristisch-recreatieve waarde van het landschap. De programmering van 1629 hoeft daarbij niet uitsluitend historisch te zijn; thema's als omgaan met water, samenleven, veiligheid, vluchtelingenproblematiek, vrijheid en veerkracht zijn evenzeer te verbinden.

Voortzetting in de verschillende gemeenten

De eerste start als opmaat van het themajaar 2029 is gemaakt in 's-Hertogenbosch; een start in het teken van de eerste bewustwording van inwoners van de 17^e-eeuwse gebeurtenissen en de eerste stappen op weg naar het gewenste ambitieniveau.

Ook voor de omliggende gemeenten is het van belang de mogelijke projectlijnen te verkennen die passen bij de schaal van deze gemeenten. Daartoe is het van belang om lokale verhalen, lokale initiatieven op te halen om dit ambitieniveau te kunnen bepalen. Dit op een ruime schaal, niet alleen vanuit een historisch perspectief maar ook vanuit een culturele identiteit, met een wetenschappelijke en sociaal-maatschappelijke blik op de gebeurtenissen van toen, ook vanuit een ruimtelijk perspectief (bijvoorbeeld de waterstaatkundige betekenis van toen en nu). Reden genoeg om ook de waterschappen Aa en Maas en De Dommel te betrekken.

Voor de projectorganisatie zal er een structuur opgezet worden in aansluiting op of geïncorporeerd in de projectorganisatie binnen 's-Hertogenbosch. De projectorganisatie voor 's-Hertogenbosch is niet op voorhand een blauwdruk voor de omliggende gemeenten. Een aantal activiteiten zal gelet op schaal en impact voorbehouden zijn aan de gemeente 's-Hertogenbosch. Wel moeten alle gemeenten ervoor zorgen dat de programmering herkenbaar is, ook voor de regio. Dit vergt afstemming tussen gemeenten, provincie, waterschappen en maatschappelijke partners. Een vorm van samenwerking is daarbij te adviseren waarbij binnen een gezamenlijke ambitie een raamprogramma en een raamwerk voor financiële ondersteuning van maatschappelijke initiatieven tot stand komt, maar waar daarnaast per gemeente ruimte blijft voor lokale invullingen.

Beschikbaarstelling van financiële middelen

Wanneer de lokale ambitie en programmering concreter worden uitgewerkt op basis van een uitvraag in de lokale samenleving, zullen de raden worden gevraagd financiële middelen beschikbaar te stellen. De omvang van de lokale bijdrage zal in verhouding staan tot de reactie van de lokale samenleving en de schaal en aard van de gemeenten.

Ter vergelijking: voor de gemeente 's-Hertogenbosch zijn via verschillende gemeenteraadsvergaderingen de financiële reserves voor themajaren toegewezen (voor het jaar 2025 en 2026) en is voor 2026 extra geld beschikbaar gesteld vanuit de voorjaarsnota. Dat beslaat ongeveer € 600.000. Daarnaast is door de Bossche raad het maximale ambitieniveau bepaald, voor te stellen in het uiteindelijke nieuwe bestuursakkoord inclusief financiële vertaling van ten minste € 5 miljoen.

Slot

Met deze raadsinformatiebrief hebben wij u willen informeren over de kansen die er liggen in de richting van een themajaar 2029, om op een eigentijdse wijze het verhaal van het beleg van 's-Hertogenbosch voor bewoners en bezoekers zichtbaar en beleefbaar te maken. De kansen liggen in de regionale samenwerking, maar wel op een geëigend schaalniveau en met aandacht voor lokale inbreng.

Bijlage:

- [Videoverhaal: Beleg van Den Bosch in 1629 | Erfgoed 's-Hertogenbosch](#)